

گفت‌وگو با عاصمه فندر سکی

نسل جدید اعتنایی به فشارها ندارند

زن از گذشته تاکنون نقش مهمی در تاریخ موسیقی ایران داشته‌اند. آنان به عنوان نوازنده، خالق آهنگ، ترانه‌سرا، رهبر ارکستر، خواننده، استاد موسیقی، هنر جو، منتقد و سایر حرفه‌های مرتبط با موسیقی فعالیت داشته‌اند. زنان در بسیاری مواقع توانسته‌اند رخدادها و اتفاقات را در قالب سبک‌های موسیقی و قطعات موسیقی ماندگار کنند. گفت‌وگویی با عاصمه میرفندر سکی، از اعضای انجمن زنان پژوهشگر تاریخ انجام شده است. او متولد ۱۳۴۰ در گرگان است. علاوه بر مدرک کارشناسی ارشد از دانشگاه الزهراء، در برگزاری ۵ نشست تخصصی-پژوهشی در زمینه بررسی موسیقی در دوران قاجار و پس از آن از ابعاد دیسکوگرافی و موزیکولوژی فعالیت داشته و همچنین در برگزاری جشنواره شعر و سرود و تولید آلبوم موسیقی در کنکرت پنین ایثار، جشنواره موسیقی جوان برای سازمان ملی جوانان و... همکاری داشته است.

کجاگاه زنان را در عرصه موسیقی ایران چگونه می‌بینید؟

در دوره طلایی موسیقی ایرانی شاهد ظهور چهره‌های ماندگار بسیاری از خوانندگان زن در ایران بودیم. پس از انقلاب اسلامی با وجود اعمال تمامی محدودیت‌های زنان در این عرصه، روند پیشرفت و ظهور خوانندگان و به‌ویژه نوازندگان زن همچنان ادامه دارد. به‌رغم محدودیت‌های زنان در این عرصه، شاید اگر آمار رسمی از هنرجویان آموزشگاه‌ها و مراکز رسمی آموزش موسیقی (دانشگاه‌ها) تهیه شود، تعداد هنرجویان خانم از آقایان بیشتر باشد. خروجی فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها شامل بانوانی است که بیشتر با تخصص نوازندگی سازهای ایرانی و جهانی یا آهنگسازی بعضاً جذب گروه‌های موسیقی و ارکسترهای بزرگ می‌شوند، اما اکثریت آنها به تدریس در آموزشگاه‌ها می‌پردازند. اگر سطح تحصیلاتشان بالاتر باشد جذب کادر آموزشی دانشگاه‌ها می‌شوند. در حوزه آهنگسازی و تنظیم موسیقی بانوان کمتر ورود می‌کنند، اخیراً در ژانر موسیقی پاپ فعال شده‌اند. نسل جدید اعتنایی به اعمال فشارها نداشته و انتشار تولیدات روزانه موسیقی که محصول مشترک همکاری زنان و مردان موسیقی است در فضای مجازی همچنان ادامه دارد.

مهم‌ترین چالش زنان در عرصه موسیقی چیست؟

مهم‌ترین چالش زنان در عرصه موسیقی ممنوعیت تکخوانی آنان است. علی‌رغم استقبال فراگیر بانوان ایرانی برای شرکت در کلاس‌های موسیقی اعم از نوازندگی و آواز و فعالیت‌های گسترده آنان در فضای مجازی، باز هم قانون ممنوعیت آواز بانوان در محافل رسمی همچنان به قوت خود باقی است. تنها مجوز صادره طی چند دهه اخیر برای اجرای کنسرت تکخوانی زنان، صرفاً ویژه بانوان بوده که در تهران فقط به اجرا در تالار وحدت، فرهنگسرای بانوان و فرهنگسرای تیانوران اختصاصی دارد. البته نوازندگی

بانوان در تالارهای رسمی مختلط، همخوانی و گروه کر با رعایت شئون اسلامی مشکلی ندارد. هرچند بهترین گروه‌های آنسامبل موسیقی کلاسیک ایرانی در چند دهه اخیر متشکل از مردان بود و به خاطر رهایی از مشکلات و محدودیت‌های احتمالی برای اجرای کنسرت در نقاط مختلف کشور ترجیح می‌دادند از نوازندگان زن استفاده نکنند. از آنجایی که تداوم اجرای موسیقی برای هنرمندان موجب رشد و تقویت روزافزون آنان می‌شود، این محدودیت‌ها موجب شد تا هنرمندان مرد از زنان پیشی گرفته و قوی‌تر شوند.

برخی از خوانندگان خوب زن هم از ایران به کشورهای خارجی مهاجرت کردند و با وجود آزادی در سرزمین‌های بیگانه با آواز ایرانی با چالش‌ها و محدودیت‌های بسیاری روبه‌رو هستند.

در شهرستان‌ها کنسرت ویژه بانوان با تکخوانی زنان همچنان با دشواری‌های خاص خودش روبه‌روست و مشکلات بسیاری برای دریافت مجوز خواننده زن وجود دارد. برخی از مهم‌ترین موانع و مشکلات این است که پرسنل آقایان در تالارهای تحت پوشش ارشاد باید محوطه را ترک کنند تا مبادا صدای خواننده زن را بشنوند. این مسئله تبعات و محدودیت‌های زیادی را برای پرسنل تالارهای تحت پوشش ایجاد می‌کند که به عنوان مثال، شامل غیبت مسئولان فنی، نور، صدا برداری و... می‌شود. به خاطر دارم در تالار فخرالدین اسعد گرگانی بعد از کنسرت ما در سال ۱۳۸۳ اعتراضاتی از سوی برخی گروه‌های فشار صورت گرفت، محتوای این اعتراضات به خوانندگی بانوان بود. از آن زمان تاکنون هیچ‌گونه اجرایی در این شهر برگزار نشده است.

اخیراً اینجانب پس از مهاجرت از تهران به موطن خودم گرگان (۱۴۰۰) موفق شدم با تلاش و پیگیری‌های دوستان، گروهی از بانوان را برای اجرا در تالار فخرالدین اسعد گرگانی آماده کنم و موافقت‌های اولیه انجام شده است. امیدوارم مشکل خاصی نباشد.

کرایش نسل نوزادان به موسیقی سنتی بیشتر است یا پاپ؟

در حوزه نوازندگی با توجه به اینکه در دانشگاه‌ها با تقسیم‌بندی رشته‌های نوازندگی موسیقی ایرانی و جهانی به همه سازها اهمیت داده می‌شود، تفاوت چندانی برای انتخاب ساز موسیقی دستگامی یا به اصطلاح عامیانه آن سنتی یا سازهای جهانی وجود ندارد. در آموزشگاه‌های موسیقی از سازهای غربی بیشتر استقبال می‌شود. به طور کلی گرایش به موسیقی تلفیقی از همه بیشتر است.

در حال حاضر به چه کاری اشتغال دارید؟

پس از مهاجرت به زادگاهم گرگان، با کناره‌گیری از فعالیت‌های اجرایی در مؤسسه آوای مهربانی تهران، به تدریس موسیقی بیشتر آواز و صداسازی مشغولم و اخیراً هم گروهی از نوازندگان بانوان جوان گرگانی را تأسیس کرده و به تمرین برای اجرا مشغولیم.

به عنوان عضو قدیمی انجمن زنان پژوهشگر تاریخ چه رسالتی برای خود قائلید؟

علی‌رغم داشتن مدرک کارشناسی ارشد در رشته تاریخ بعدها دانشنامه کارشناسی نوازندگی موسیقی ایرانی را هم دریافت کردم. با توجه به اینکه در سال ۱۳۸۹ مؤسسه فرهنگی-هنری آوای مهربانی را تأسیس کرده و فعالیت‌های گسترده‌ای در حوزه موسیقی داشتم، تمرکز اصلی‌ام همیشه روی پروژه‌های مرتبط با موسیقی بوده است. در سال‌های دهه ۱۳۸۰ مدیریت سلسله نشست‌های پژوهشی با موضوعیت تاریخ موسیقی و دیسکوگرافی آثار ضبط‌شده بر روی صفحات سنگی در دوره قاجار و پهلوی را عهده‌دار بودم که بیشتر در تالار رودکی انجام می‌شد و حدود یک دهه ادامه داشت. در حال حاضر تمرکز روی بخش هنری و اجرایی موسیقی است و سال‌هاست که این عضویت را تمدید نکرده‌ام.

